
FRANCE MAROLT IN NJEGOVE ZAPUŠČINE

Anja Serec Hodžar

264

Razstava, s katero je med 10. oktobrom 2024 in 26. januarjem 2025 v Slovenskem etnografskem muzeju (SEM) gostoval Glasbenonarodopisni inštitut Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU), je nastala v okviru aplikativnega raziskovalnega projekta *Digitalizacija zapuščine Franceta Marolta in razumevanje njegovega znanstvenega in umetniškega dela*, ki ga financirata Agencija za raziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije in Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Vodja projekta dr. Urša Šivic je razstavo predvidela že ob njegovi prijavi, saj je aplikacija raziskovalnih rezultatov bistvo tovrstnih raziskovalnih projektov. Razstavo je tudi vsebinsko zasnovala in je avtorica vseh spremljajočih besedil. Kot soavtorica sem se ji pridružila mag. Anja Serec Hodžar in sooblikovala razstavo na podlagi predhodnih muzeoloških izkušenj ter prispevala k temu, da so bila znanstvena spoznanja prilagojena širši javnosti in razumljiva obiskovalcem najrazličnejših zanimanj in starostnih obdobij. Prav odpiranje znanstvenih spoznanj širši javnosti je vodilo k pobudi za sodelovanje s Slovenskim etnografskim muzejem, saj gre za ustanovo, ki je odprta širši javnosti, hkrati pa kadrovsko in prostorsko osredinjena na razstavo kot medij z utečenimi kanali komuniciranja z javnostjo in strokovno ekipo. Sodelovanje je s strani SEM koordinirala mag. Adela Pukl. Za oblikovanje razstave sta poskrbeli Darja Klančar in Katja Florjanc.

Razstava se je osredinjala na osebnost in delo Franceta Marolta, ki je v današnjem spominu znan predvsem kot skladatelj, raziskovalec in ustanovitelj Akademskega pevskega zbora (APZ), Folklornega inštituta in plesne skupine (danes Akademska folklorna skupina France Marolt), vendar pa njegova zapuščina razkriva precej več. Razstava je zato iz njegove obsežne zapuščine prikazala tiste dokumente, ki pričajo o njegovi delavnosti, predanosti glasbi in iskanju idealov, hkrati pa ni prikrivala vzgibov, ki so ga vodili v vsakokratnem iskanju slovenskosti, pristnosti in avtentičnosti. V Maroltovem opusu ni mogoče razmejiti raziskovalca od umetnika, saj je svoja spoznanja utrjeval v umetniškem delovanju in obratno – umetniškim in idejnim predstavam je pogosto prilagajal raziskovalne vire in znanstvene teze. Od tridesetih let 20. stoletja, še intenzivneje pa po drugi svetovni vojni, si je prizadeval za uveljavitev in opolnomočenje slovenske kulture. V svojem času je bil visoko cenjena osebnost, kar dokazujejo njegove

vloge v številnih organizacijah pa tudi dopisovanja z nekaterimi pomembnimi sodobniki v slovenskem, jugoslovanskem in širšem evropskem prostoru. Njegova veljava, predvsem v zborovski in plesno-poustvarjalni umetnosti ter glasbeni folkloristiki, se je ohranila do danes. Že naslov razstave, *France Marolt in njegove zapuščine*, usmerja obiskovalca v mnogotere obraze Maroltove osebnosti.

Razstava je bila razdeljena na štiri dele – Življenje; Raziskovalec; Umetnik; Pisec, predavatelj, organizator ... V predstavitvi Maroltovega življenja sva avtorici skušali poudariti tiste ljudi in dogodke, ki so vplivali na kasnejše Maroltovo delo od otroštva v družini učitelja, preko izobraževanja do kariere vojaka avstro-ogrske vojske v prvi svetovni vojni, kjer je bil ranjen in celo pomotoma razglašen za mrtvega. Kasnejše profesionalno sodelovanje z ženo Tončko pri folklorni skupini in zaposlitvijo svakinje Marije Šuštar na leta 1934 ustanovljenem Folklornem inštitutu se je Maroltovo zasebno in profesionalno življenje tako prepletlo, da ga je pogosto težko ali celo nemogoče razmejiti. K poosebitvi Marolta je prispevala zbirka njegovih osebnih predmetov, ki jih hrani naslednik Folklornega inštituta, Inštitut za glasbeno narodopisje, med drugim tudi vojaško legitimacijo, kjer je zabeležena pomota s smrtjo, Maroltov poročni šopek in drugi osebni predmeti, ter fotografije družinskega življenja. Pri restavriranju predmetov je sodelovala konservatorica-restavratorica za tekstil v SEM mag. Ana Motnikar. Obiskovalci razstave so lahko posedeli ob Maroltovem pismu očetu, v katerem je opisoval grozote vojne na Soški fronti in zračni napad, v katerem je bil ranjen.

Uvodni pano razstave, SEM, 2025 (foto Manca Juvan)

Gradivo in folklorni kostum na razstavi, SEM, 2025 (foto Manca Juvan)

Panoji, ki prikazujejo Marolta kot zborovodjo, in medijska točka z zvočnimi posnetki, SEM, 2025 (foto Manca Juvan)

Prikaz Marolta kot raziskovalca je bil ob pripravi najbolj delikaten del razstave, vendar se je ob vodenjih po njej pokazal kot najbolj provokativen v pozitivnem smislu. Razkril je namreč doslej redko javno diskutirano plat Maroltovega raziskovalnega dela (zapisi pesmi, o katerih je imel informacijo, da naj bi obstajale, na terenu pa jih ni našel, zato jih je sam napisal oz. falzificiral), ki pa je bila na razstavi postavljena

v kontekst obdobja, v katerem je Marolt živel, in takratnega razumevanja folklorne in tradicije. Razstava Maroltovega početja ni opravičevala, ampak je obiskovalcem ponudila dovolj relevantnih informacij, da jim je omogočila razumeti vzgibe, ki so ga vodili k tem dejanjem.

Maroltovo umetniško ustvarjanje je bilo razpeto med skladateljskim, koreografskim in dirigentskim ustvarjanjem. V slovensko skladateljsko dediščino je prispeval nekaj priredb za inštrumentalni ansambel, bolj znane pa so njegove zborovske priredbe slovenskih ljudskih pesmi. Ni bil začetnik plesnega folklorizma na Slovenskem, gotovo pa je pojav z njim dobil dodaten zagon. Maroltovi plesni pari, zametek kasnejše, leta 1948 ustanovljene folklorne skupine, so prvič nastopili že leta 1946, skupina pa si je po Maroltovi smrti leta 1951 nadela njegovo ime. Večino svojih ustvarjalnih moči je Marolt namenil vodenju Akademskega pevskega zbora, s katerim je v slovenskem in jugoslovanskem glasbenem prostoru vzpostavil visoka merila. Poleg rednih koncertnih sporedov je v tridesetih letih snoval tudi inovativne, vsebinsko zaokrožene, t. i. stilne koncerte. Razstava je obiskovalcem ponudila tudi zvočne posnetke, na eni medijski točki ljudske pesmi, ki so jih Maroltovi pevci posneli v studiu, na drugi pa posnetke APZ, ki so nastali v času Maroltovega vodenja. Obiskovalci so tako lahko izkoristili eno redkih priložnosti, da slišijo te posnetke.

V današnjem spominu je France Marolt poznan kot etnomuzikolog, folklorist, skladatelj in dirigent, iz kolektivnega spomina pa so izginile njegove številne vzporedne dejavnosti – bil je glasbeni kritik, polemiziral je v dnevnem časopisju, deloval je v številnih inštitucijah, združenjih in komisijah, bil je avtor priročnikov, vodil je tečaje, bil je organizator folklornih festivalov, predavatelj na Akademiji za glasbo in sodelavec Radia Ljubljana. V Ljubljani je leta 1935 organiziral festival Koroški dan in leta 1936 Belokranjski dan ter leta 1939 v Mariboru Veliki festival slovenskih narodnih običajev v Mariboru. Navduševalo ga je izročilo Ziljske doline. Na razstavi je bil predstavljen tamkajšnji folklorni kostum, ki ga je za ta namen posodila Akademski folklorna skupina France Marolt, nastal pa je v času Maroltovega dela z njo. Nekaj Maroltovih rokopisov je bilo izposojenih iz Glasbene zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice. Vse drugo predstavljeno gradivo hrani Glasbenonarodopisni inštitut ZRC SAZU v okviru Maroltove zapuščine, drugih zbirk in inštitutske knjižnice. Raznovrstnost razstavljenega gradiva ni govorila zgolj o Maroltu, temveč tudi o turbulentnem zgodovinskem obdobju, v katerem je deloval – menjavanje držav, političnih sistemov, jezikov in pisav odseva tako iz njegovih osebnih dokumentov kot iz osebne in strokovne korespondence.

Razstava za avtorici ni pomenila zgolj medija za prezentacijo raziskovalnih rezultatov, ampak tudi način pridobivanja novih podatkov. Med vodenjem po razstavi sta namreč prišli do novih informacij, ki so dopolnile vedenje o Maroltu in njegovem delu. Nihče od obiskovalcev ga sicer ni osebno poznal, jih je pa veliko poznalo njegovo ženo in svakinjo. Pripovedovali so o spominih na folklorno skupino in o zgodbah, ki so krožile o Maroltu v njej in v Akademskem pevskem zboru ter danes predstavljajo novo folkloro o Francetu Maroltu.